Hovsep Hayreni: HAYIR, TARİH BU DEFA TEK-ERRÜR ETMEYECEK,
ŞUŞİ VE ARTSAKH DÜŞMEYECEK!..

Posted on 05/11/2020

Geçenlerde “Karabağ Savaşında Zamanlama Kimin İşi?” başlıklı yazımda Erdoğan’ın Aliyev’i teşvik ederek 27 Eylül’de başlattığı son savaşın tam yüz yıl önceki Ermenistan seferinin başlangıcıyla aynı günlere denk getirilmiş olduğuna dikkat çekmiştim. Şimdi de yüz yıl önceki savaşta Kars’ın işgal edildiği 30 Ekim’in arifesinden beri “Şuşa’yı düşürdük” müjdesini vermek için yırtınan günümüzün Turancıları aynı hissi uyandırıyor.

Ecdadının kanlı izinde “şanlı” takvim yapraklarını takip ederek hedefine ulaşmaya çalışan bir zihniyet var. Ama evdeki hesabı çarşıya uydurmak öyle kolay değil, hele de karşılarındaki Artsakh (Dağlık Karabağ) gibi bir direniş kalesi olunca.

Yüz yıl önce, 1920 yılının 28 Eylül günü Oltu civarından başlatılan kapsamlı Türk saldırısı zayıf olan Ermenistan Cumhuriyeti güçlerince durdurulamamış ve 30 Ekim’de Kars kalesi çok dramatik bir şekilde düşmüştü. Ardından 7 Kasım günü Gümrü şehrini de işgal etmeyi başaran Kazım Karabekir’in ordusu bütün bu çevrelerde yoğun katliam, yıkım ve muazzam bir yağma gerçekleştirdi. Kars şehri ve çevresinde 30 bin, Gümrü şehri ve çevresinde 60 bin olmak üzere, işgal edilen Sarıkamış, Ardahan, Iğdır, Kağızman ve sair yörelerin tümünde 100 binden fazla (kimi hesaplara göre 200 bine yakın) Ermeni kurban edildi. Bu bir nevi 1915 soykırımının devamı ya da 1915’in kapsamı dışında kalmış olan bölgeye yönelik ikinci Ermeni soykırımıydı.

Türklerin o büyük doğu seferi, dünya savaşından önce hükümran olmadıkları topraklara

yönelik bir yayılma hamlesiydi. Bununla, birinci olarak 1915 yılı başlarında Sarıkamış hezimetiyle, ikinci olarak 1918 yılı sonlarında genel yenilgiyle başarısız kalan Turancı emperyalist stratejinin üçüncü bir denemesine girişilmişti. Bir yerde durdurulmazsa daha ileriye gitmeyi, Ermenistan'ı yutmayı ve Azerbaycan'la birleşmeyi amaçlıyordu.

Daha taarruza başlamadan önce Ali Fuat Paşa'ya yazdığı 14 Eylül 1920 tarihli mektubunda M. Kemal Paşa "Azerbaycan'ı Türkiye'yle birleştirmek üzere elverişli şartlarda Ermenilere karşı savaşa başlamak" ifadesiyle bu amacı zikretmişti. Bir yandan Sovyet Rusya ile dostluk ilişkisi geliştiren Ankara, bir yandan da Sovyet bağlaşığı olmuş Azerbaycan'ı ondan koparıp kendine bağlamanın hesapları içindeydi.

Bu planı bozan gelişme Kasım ayı sonunda Kızıl Ordu'nun girişiyle Ermenistan'ın Sovyetleşmesi oldu. Ermenistan'ın varlığını sürdürmesine karşılık onun hakkı olan yerlerden Kars ve Ardahan Türkiye'ye, Nahçıvan ve Artsakh da Azerbaycan'a Sovyet Rusya tarafından taviz olarak verildi. Zira reel politiğin gereği olarak Türkiye'nin dostluğunu ve Bakü'nün petrolünü güvenceye almak, yüzbinlerce göçmeni barındırma sıkıntısı içindeki Ermenistan'ın hakkını gözetmekten daha çekiciydi.

Dışişleri Halk Komiseri Çiçerin Kars'ın bir Ermeni kenti olarak Ermenistan'dan koparılmasının vicdani olmayacağını, ayrıca onun stratejik önemiyle bütün Sovyetler için kazanılmasının yararlı olacağını savunadursun, Lenin ve Stalin'in terazisinde Türk-Azeri tarafını gözetmek ağır basmıştı. Bölge olarak Karabağ'ın kime bağlanacağı meselesinde yine aynı ikilem yaşanırken halkın kendi iradesine başvurmak yerine gizli Turancı Azeri Bolşevik Narimanov'un şantajlarına prim verilmişti.

Yüz yıl önceki savaşı değerlendiren o günün Rus askeri uzmanları Kars kalesinin stratejik önemine dikkat çekmek için "Her kim Kars'a hükmetse Vladivostok'a da hükmeder" gibi abartılı bir tasavvur yapmışlardı. Yüz yıl sonra ne ilginç bir çakışmadır ki, Kars'ın düştüğü 30 Ekim'in arifesine denk gelen 29 Ekim 2020 akşamı Artsakh'ın en müstahkem mevkisi

olan Şuşi şehrini ele geçirmek için Türk-Azeri güçlerin 5 kilometre kadar şehre yaklaştıkları bildiriliyordu. Bu gelişmeyi duyuran Artsakh Cumhurbaşkanı Arayik Harutyunyan 1992'de Şuşi'nin kurtarılmasının zafer yolunda belirleyici olduğunu, şimdi de onun korunmasının belirleyici olacağını vurgulayarak savunmayı berkitmek üzere şöyle dedi: "Şuşi'ye sahip olan Artsakh'ın da sahibidir!"

Savaşı başlatırken en fazla on gün içinde Dağlık Karabağ'ı düşürmeyi hedefleyen Türk-Azeri Turancı ittifakı bir ay dolduğunda ancak güneydeki güvenlik şeridine girebilmiş olup yukarıya doğru Şuşi ve Laçin'i kuşatma çabasındaydı. Günlerdir bu zorlama devam ediyor. Her gün "Bir kaç kilometre kaldı, Şuşa'nın kapılarına dayandık, bir nefes kadar yakınız" propagandası yapıyor, fakat bir türlü başaramıyorlar. Çünkü Ermeni halkı ya orada tutunacak ya da tüm bölgeden vahşice silinecek olmanın bilinciyle insanlık tarihinde eşine ender rastlanır bir savunma savaşı veriyor.

Dün akşam yaptıkları benzer yayınlardan birinde "Şu anda Şuşa ve Hankendi'nde sivil de kalmadı" yalanıyla iki şehrin öyle hedeflenmesinin savaş suçu olduğunu kamufle etmeye çalışan yayıncı "Öyle bir ateş açıldı ki, öyle bir yoğun ateşe tabi tutuldu ki, Hankendi ve Şuşa'da gök kırmızı, hava kıpkırmızı oldu" diyor ve sabaha "zafer müjdesi" vereceğini tekrar ediyordu.

30 Ekim'in üzerinden 5-6 gün geçti, şimdi de belki yüz yıl önce Gümrü'yü işgal ettikleri 7 Kasım'a yetiştirmek için çırpınıyorlar. Şuşi halkı bu hayasız saldırı karşısında ayağının bastığı kaya gibi sağlam duruyor. Bir talihsizlik durumunda katliama maruz kalmasınlar diye sivil nüfusun önemli bir kısmının tahliye edildiği doğrudur. Ama eli silah tutan kadın erkek Şuşi halkı Artsakh ordusuyla birlikte şehrini savunmaya devam ediyor. İnanıyorum ki işgale geçit vermeyecek ve yüz yıl önceki Kars ve Gümrü'de yapılan soykırımın benzerine müsaade etmeyecekler.